

Гудима Г.О., студентка,
юридичний факультет,
Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль
Науковий керівник: Жуковська Я.М., к.ю.н., доцент

ПРАВОВИЙ СТАТУС БІЖЕНЦІВ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

З точки зору міжнародного права, правовий статус біженця визначатиметься у правовому просторі, що характеризується, з одного боку, принципом суверенітету держав і пов'язаними з ним принципами територіального верховенства та самозбереження, а з іншого – конкуруючими гуманітарними принципами, що витікають із загального міжнародного права (включаючи мету і принципи діяльності ООН) та з окремих договорів. Інакше кажучи, зміст правового статусу біженців складають їхні права, свободи та обов'язки, передбачені нормами загальних і спеціальних міжнародних (переважно багатосторонніх) угод, а також реалізовані національним законодавством держав.

Відповідно до міжнародних угод, крім основних прав та свобод людини, біженці володіють певними перевагами та пільгами, в результаті чого відсутня єдина правова оцінка та підхід щодо правового становища цієї категорії осіб в системі міжнародних правовідносин.

Щодо України, то відповідно до ст. 1 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 8 липня 2012 р. біженець – це особа, яка не є громадянином України і внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань [1].

Крім того, у Законі враховано положення Конвенції про статус біженців 1951 р. та Протоколу щодо статусу біженців 1967 р., резолюцій та рекомендацій ЄС щодо удосконалення законодавства

стосовно осіб, які є шукачами притулку та потребують захисту. Законом вперше введено допоміжні інститути захисту: додатковий та тимчасовий і створені умови надання захисту іноземцям та особам без громадянства, на яких не поширювались критерії визначення терміну «біженець», але відносно яких існували обставини неможливості видворення за межі України.

Окрім цього, Законом України від 4 лютого 2016 р. № 992-19 внесені зміни до статей 10, 11 Закону та забезпечено можливість, у разі виявлення помилок або неточностей у відомостях про особу, внесених до рішення про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, приймати міграційній службі рішення про їх виправлення та здійснювати обмін документів, виданих на підставі такого рішення [2].

Як вважає Синявський П.М., на сьогодні в Україні вже існує системна нормативно-правова база, яка дає передумови для сталого розвитку національної системи притулку. Водночас, потрібно не зупинятись на досягнутому і далі удосконалювати та гармонізувати законодавство України про біженців, особливо в частині приділення уваги щодо інтеграції шукачів притулку та осіб, які отримали захист в Україні [3, с. 30].

Проаналізувавши статистику, бачимо, що з кожним роком дедалі більше людей намагаються знайти притулок в Україні. І це попри те, що за роки війни на Сході чисельність внутрішньо переміщених осіб сягнула майже 2 мільйонів, а за інформацією волонтерів таким є кожен 15-й українець. Україна унікальна у тому, що крім власних внутрішньопереміщених осіб, водночас, є «постачальником» мігрантів до країн ЄС та США, країною-транзитером, а також тією, яка приймає біженців з інших країн.

Попри зміни в законодавстві, варто визнати, що система захисту прав біженців в Україні є неефективною. Попри свою відповідність критеріям Конвенції про захист прав біженців, кількість людей, яким вдається отримати захист в рамках системи надання притулку в Україні, є дуже низькою. Сама процедура отримання статусу біженця в Україні часто відбувається з порушеннями прав людини. Фінансова допомога, яку держава надає на одного біженця сьогодні складає всього 17 гривень. Самі біженці вказують на те, що Державна міграційна служба не надає належної підтримки під час проходження процедури, часто права біженців порушують, а процес триває занадто довго. До часу отримання статусу біженця, такі особи не можуть скористатись навіть базовими громадянськими правами.

За даними Державної міграційної служби станом на 1 липня 2018 року в Україні міжнародний захист мали 2 399 біженців та 674 особи, які потребують додаткового захисту. Найбільше осіб, які звернулись до органів міграційної служби із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, у січні-червні 2018 року, було з таких країн: Росія (59), Афганістан (44), Сирія (24), Бангладеш (23), Ірак (21), Узбекистан (19), Таджикистан (12), Пакистан (10) та Ємен (10). Всього з січня по липень статус біженця в Україні отримали 3 людини із 351 поданої заяви [4].

Узагальнюючи, можна констатувати, що досвід європейських держав щодо вирішення проблем біженців показує, що цей процес є тривалим і потребує співпраці та координації між усіма центральними і місцевими органами влади із залученням громадянського суспільства та міжнародних інституцій.

Література

1. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України № 3671-VI, редакція від 3 березня 2016 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 16. – Ст. 146.

2. Про внесення змін до Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту»: Закон України від 4 лютого 2016 р. № 992-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 12. – Ст. 134.

3. Синявський П.М. Еволюція законодавства України у сфері надання притулку / П.М. Синявський // Журнал європейського і порівняльного права. – 2017. – Вип. 3. – С. 30-55.

4. Моніторинг міграційної ситуації та змін у сфері управління міграцією та кордонами. – Липень 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dmsu.gov.ua/assets/files/migprocess/zvit_vypusk_28.pdf

УДК 629.78: 001.12/.18 (043.2)

Джугля Т.С., Следь Д.О., студентки,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Головка С.Г., к.і.н., доцент

ДЕРЖАВНЕ КОСМІЧНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ: ЗАВДАННЯ І ДОСЯГНЕННЯ

Державне космічне агентство України (ДКА) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України та який забезпечує